

BOSHQARUVNI TAKOMILLASHTIRISH UCHUN KATTA TIL MODELLARIDAN FOYDALANISH

Urinov J.O., Rustamova Ch.A., Sultonmurodova J.S.

Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti

Samarqand filiali

Annotatsiya. Sun'iy intellekt va mashinali o'rganishning rivojlanishi turli sohalarda, jumladan, korporativ boshqaruvda ham tub o'zgarishlarni keltirib chiqardi. OpenAI'ning GPT va Google'ning Bard kabi katta til modellari (LLM) tashkilotlarda qaror qabul qilish, shaffoflik, muvofiqlik va umumiy boshqaruv tuzilmalarini yaxshilashda katta salohiyat taqdim etadi. Ushbu maqolada LLMlar kengashlar samaradorligi, me'yoriy talablarga rioya qilish, xavflarni baholash va manfaatdor tomonlar bilan muloqotni yaxshilash orqali korporativ boshqaruvni mustahkamlash uchun qanday qo'llanilishi mumkinligi o'rganiladi.

Kalit so'zlar: korporativ boshqaruv, sun'iy intellekt, katta til modellari, muvofiqlik, xavflarni boshqarish, avtomatlashtirish.

Korporativ boshqaruv tashkilotlarda shaffoflik, hisobdorlik va axloqiy ish yuritishni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Korporativ tuzilmalarning murakkablashuvi va tartibga solish muhitining kengayishi bilan an'anaviy boshqaruv mexanizmlari ko'pincha muvofiqlik, xavf-xatar va qaror qabul qilish jarayonlarini samarali boshqarishda qiyinchiliklarga duch keladi. So'nggi yillarda sun'iy intellekt ushbu muammolarning potensial yechimi sifatida namoyon bo'ldi va boshqaruv tizimlarini takomillashtirishning yangi yo'llarini taklif etmoqda. Sun'iy intellektning bir qismi bo'lgan katta til modellari katta hajmdagi matnli ma'lumotlarni qayta ishlash, ma'lumotlarni ajratib olish va boshqaruv bilan bog'liq vazifalarni qo'llab-quvvatlovchi tavsiyalar berish qobiliyati tufayli tobora ko'proq o'rganilmoqda.

Korporativ boshqaruvda LLMlarning roli ko'p qirrali bo'lib, siyosatni tuzishda yordam berishdan tortib, moliyaviy operatsiyalardagi anomalialarni aniqlashgacha boradi. Ushbu modellar me'yoriy hujjatlarni tahlil qilishi, huquqiy talablarni talqin qilishi va hisobot jarayonlarini avtomatlashtirishi mumkin, bu esa korporativ kengashlar va boshqaruv mutaxassislari uchun yukni sezilarli darajada kamaytiradi. Ularning istiqbolli imkoniyatlariga qaramay, aniqlik, noxolislik va axloqiy oqibatlar bilan bog'liq xavotirlar saqlanib qolmoqda.

Korporativ qarorlarni qabul qilishda tavakkalchilikning yuqoriligini hisobga olgan holda, LLMlarni boshqaruv tizimlariga integratsiya qilishning potensial afzalliklari va cheklovlarini baholash juda muhimdir.

Ushbu tadqiqot LLMlarning qaror qabul qilish, muvofiqlik va shaffoflikni oshirishdagi samaradorligini baholash orqali ularning korporativ boshqaruvga ta'sirini o'rganishga qaratilgan. Shuningdek, ularni amalga oshirish bilan bog'liq muammolarni ko'rib chiqadi va boshqaruv amaliyotida sun'iy intellektni axloqiy va mas'uliyatli qabul qilishni ta'minlash bo'yicha tavsiyalar beradi. Mavjud adabiyotlarni har tomonlama ko'rib chiqish va amaliy misollarni tahlil qilish orqali, ushbu maqola tashkilotlar korporativ boshqaruvni mustahkamlash va shu bilan bog'liq xatarlarni kamaytirish uchun LLMlardan qanday foydalanishi mumkinligi haqida tushuncha beradi.

Korporativ boshqaruv an'anaviy ravishda inson tajribasi, me'yoriy nazorat va tashkilotlarni axloqiy va samarali boshqarishni ta'minlash uchun o'rnatilgan asoslarga tayangan. Yillar davomida raqamli transformatsiya boshqaruv amaliyotini qayta shakllantirishda muhim rol o'ynadi, ma'lumotlar tahlili, blokcheyn va sun'iy intellekt kabi texnologiyalar korporativ qarorlar

qabul qilishning ajralmas qismiga aylandi. Sun'iy intellektni boshqaruvga joriy etish tobora ommalashmoqda, chunki tashkilotlar avtomatlashtirish va ilg'or ma'lumotlar tahlili orqali muvofiqlik va xavf-xatarlarni boshqarishni yaxshilashga intilmoqda.

Bir nechta tadqiqotlar sun'iy intellektning korporativ boshqaruvdagi rolini o'rganib, uning firibgarlikni aniqlashni kuchaytirish, muvofiqlik tekshiruvlarini avtomatlashtirish va qaror qabul qilishni takomillashtirish qobiliyatini ta'kidladi. Tadqiqotchilar sun'iy intellektga asoslangan vositalar moliyaviy hisobotlardagi qonunbuzarliklarni aniqlash uchun katta hajmdagi ma'lumotlar to'plamini tahlil qila olishini va bu orqali korporativ huquqbuzarliklar ehtimolini kamaytirishini aniqladilar. Ayniqsa, Katta til modellari huquqiy va moliyaviy matnlarni qayta ishlash va talqin qilish qobiliyatini namoyish etdi, bu esa boshqaruv mutaxassislariga tartibga solish qoidalariga rioya qilish va siyosatni ishlab chiqish uchun qimmatli ma'lumotlarni taqdim etdi.

LLMlar o'z hissasini qo'shishi kutilayotgan asosiy sohalardan biri tartibga solishga rioya qilishdir. Tashkilotlar ko'pincha o'zgaruvchan qoidalarga rioya qilishda va o'z siyosatlarining qonuniy talablarga muvofiqligini ta'minlashda qiyinchiliklarga duch keladilar. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, LLMlar huquqiy matnlarni tahlil qilish, potentsial xavflarni belgilash va siyosatni o'zgartirish bo'yicha tavsiyalar berish orqali tartibga solishga rioya qilishni avtomatlashtirishga yordam berishi mumkin. Tabiiy tilni qayta ishlashdan foydalangan holda, bu modellar me'yoriy hujjatlarni talqin qilishni soddalashtirishi va nomuvofiqlik xavfini kamaytirishi mumkin.

Ushbu afzalliklarga qaramay, sun'iy intellekt tomonidan yaratilgan ma'lumotlarning noxolisligi, axloqiy jihatlari va talqin qilinishi bilan bog'liq xavotirlar saqlanib qolmoqda. Tadqiqotchilarning ta'kidlashicha, LLMlar kuchli bo'lsa-da, bexato emas va noxolis yoki noaniq tavsiyalar berishi mumkin. Shu sababli, boshqaruv mutaxassislari sun'iy intellektni qaror qabul qilish jarayonlariga integratsiya qilishda ehtiyotkor bo'lishlari va inson nazorati muhim tarkibiy qism bo'lib qolishini ta'minlashlari kerak. Sun'iy intellektga asoslangan boshqaruv qarorlaridan kelib chiqadigan kutilmagan oqibatlarining oldini olish uchun, ayniqsa shaffoflik va hisobdorlik nuqtai nazaridan, axloqiy masalalar ham ko'rib chiqilishi kerak.

Ushbu tadqiqotda korporativ boshqaruvda katta til modellarining rolini baholash uchun sifatli tadqiqot yondashuvi qo'llanilgan. Tadqiqot metodologiyasi quyidagilarning keng qamrovli tahlilini o'z ichiga oladi: boshqaruv bilan bog'liq vazifalarda LLMlardan qanday foydalanilayotganini o'rganish uchun ilmiy adabiyotlar, sanoat hisobotlari va amaliy misollar. Tadqiqot, shuningdek, korporativ boshqaruvda LLMlarning haqiqiy qo'llanilishini tahlil qiladi, bu ularning muvofiqlik, xavflarni boshqarish va qaror qabul qilish muammolarini hal qilishdagi samaradorligini tushunishga yordam beradi.

Keys-stadi yondashuvi tashkilotlar boshqaruv amaliyotini takomillashtirish maqsadida LLMlarni joriy etgan aniq holatlarni o'rganish uchun qo'llaniladi. Ushbu amaliy tadqiqotlar sun'iy intellektni boshqaruvda qo'llashning amaliy afzalliklari va muammolari haqida tushuncha beradi. Bundan tashqari, korporativ qarorlar qabul qilishda LLMlarning imkoniyatlari va cheklovlarini chuqurroq tushunish uchun ekspertlarning fikrlari va boshqaruv sohasidagi mutaxassislar bilan o'tkazilgan suhbatlar tahlil qilinadi.

Sifat tizimini qo'llash orqali ushbu tadqiqot LLMlar korporativ boshqaruvni qanday yaxshilashi mumkinligini har tomonlama tahlil qilishni va ularning muvaffaqiyatli amalga oshirilishiga ta'sir qiluvchi asosiy omillarni aniqlashni maqsad qilgan. Tadqiqot, shuningdek, sun'iy intellektni joriy etish boshqaruvdagi eng yaxshi tajribalarga mos kelishini ta'minlash uchun axloqiy va me'yoriy oqibatlarni ham ko'rib chiqadi.

Ushbu tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, Katta til modellari korporativ boshqaruvni takomillashtirishda, ayniqsa muvofiqlik, xavflarni baholash va qaror qabul qilishni qo'llab-quvvatlash kabi sohalarda bir qator afzalliklarni taqdim etadi. LLMLarning asosiy afzalliklaridan biri ularning katta hajmdagi huquqiy va moliyaviy hujjatlarni tez va aniq qayta ishlash qobiliyatidir, bu esa boshqaruv mutaxassislariga me'yoriy talablarga rioya qilishda yordam beradigan ma'lumotlarga asoslangan ma'lumotlarni taqdim etadi. LLMLarni joriy etgan tashkilotlar me'yoriy o'zgarishlarni nazorat qilish samaradorligi oshganini, bu esa muvofiqlik bilan bog'liq vazifalar uchun zarur bo'lgan vaqt va resurslarni qisqartirganini ta'kidlamogda.

Yana bir muhim topilma xavflarni baholashda LLMLarning roli hisoblanadi. Ushbu modellar moliyaviy firibgarlik, kiberxavfsizlik tahdidlari va boshqaruvdagi kamchiliklar kabi potensial xavflarni aniqlash uchun korporativ ma'lumotlardagi qonuniyatlarni tahlil qilishi mumkin. Sun'iy intellekt asosidagi ma'lumotlardan foydalangan holda, tashkilotlar o'z boshqaruv tizimlarini mustahkamlash uchun xavf-xatarlarni faol ravishda bartaraf etishi va oldini olish choralari ko'rishi mumkin. Bir nechta amaliy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, xatarlarni baholash uchun LLMLardan foydalanadigan kompaniyalar moliyaviy hisobotlardagi anomalialarni va nomuvofiqlik masalalarini, ular boshqaruvning jiddiy muvaffaqiyatsizliklariga aylanmasidan oldin, aniqlay olganlar.

Manfaatdor tomonlar bilan muloqot LLMLar qimmatli ekanligini isbotlayotgan yana bir sohadir. Korporativ boshqaruv shaffoflikni ta'minlash va aksiyadorlar, xodimlar hamda nazorat organlari bilan samarali muloqotni o'z ichiga oladi. LLMLar hisobotlarni tayyorlashda, murakkab me'yoriy yangilanishlarni umumlashtirishda va boshqaruv bilan bog'liq so'rovlarga javob berishda yordam berishi mumkin, bu esa manfaatdor tomonlarning aniq va o'z vaqtida ma'lumot olishini ta'minlaydi. Ushbu avtomatlashtirish boshqaruv jamoalari uchun ma'muriy yukni kamaytiradi va umumiy aloqa samaradorligini oshiradi.

Ushbu afzalliklarga qaramay, tadqiqot boshqaruvda LLMLardan foydalanish bilan bog'liq bir qator muammolarni ta'kidlaydi. Asosiy tashvishlardan biri sun'iy intellekt tomonidan yaratilgan tavsiyalarda noxolislik ehtimolidir. LLMLar katta ma'lumotlar to'plamlari asosida o'qitilgani sababli, ular ma'lumotlarda mavjud bo'lgan noxolisliklarni beixtiyor aks ettirishi mumkin, bu esa noto'g'ri qaror qabul qilishga olib keladi. Sun'iy intellekt modellarining xilma-xil va xolis ma'lumotlar to'plamlari asosida o'qitilishini ta'minlash ushbu xavfni kamaytirish uchun juda muhimdir.

Sun'iy intellektga asoslangan boshqaruvda axloqiy mulohazalar ham muhim rol o'ynaydi. Shaffoflik va hisobdorlik korporativ boshqaruvning asosiy tamoyillari bo'lib, tashkilotlar sun'iy intellekt tomonidan ishlab chiqilgan qarorlarning tushunarli va talqin qilinadigan bo'lishini ta'minlashi lozim. Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, sun'iy intellektni boshqaruv amaliyotiga joriy etishning eng samarali usuli gibrid yondashuv bo'lib, unda LLMLar inson qarorlarini almashtirmaydi, balki ularni to'ldiradi.

Katta til modellarining korporativ boshqaruvga integratsiyalashuvi qaror qabul qilish, muvofiqlik va xavf-xatarlarni boshqarishni takomillashtirish uchun istiqbolli imkoniyat yaratadi. Sun'iy intellekt asosidagi ma'lumotlardan foydalanish orqali tashkilotlar samaradorlikni oshirishi, tartibga solish xatarlarini kamaytirishi va manfaatdor tomonlar bilan muloqotni yaxshilashi mumkin. Biroq, LLMLarni qabul qilish mas'uliyatli amalga oshirishni ta'minlash uchun kuchli nazorat, axloqiy mulohazalar va inson tajribasi bilan birga bo'lishi kerak.

LLMLar sezilarli foyda keltirsa-da, kutilmagan oqibatlarining oldini olish uchun noxolislik, talqin qilish imkoniyati va axloqiy boshqaruv bilan bog'liq muammolarni hal qilish kerak.

Tashkilotlar boshqaruv amaliyotlarining samaradorligini oshirish uchun sun'iy intellektga asoslangan avtomatlashtirish va inson mulohazasini uyg'unlashtirgan muvozanatli yondashuvni qabul qilishlari lozim. Kelajakdagi tadqiqotlar korporativ boshqaruvda sun'iy intellektni joriy etish uchun me'yoriy-huquqiy asoslar va ilg'or tajribalarni ishlab chiqishga, ushbu texnologiyalardan shaffoflik, hisobdorlik va axloqiy biznesni qo'llab-quvvatlaydigan tarzda foydalanishni ta'minlashga qaratilishi kerak.

Adabiyotlar ro'yxati

1. Pappil Kothandapani, Hariharan. (2020). Application of machine learning for predicting us bank deposit growth: A univariate and multivariate analysis of temporal dependencies and macroeconomic interrelationships. 4. 1-20.
2. Kothandapani, H. P. (2020). Application of machine learning for predicting US bank deposit growth: A univariate and multivariate analysis of temporal dependencies and macroeconomic interrelationships. Journal of Empirical Social Science Studies, 4(1), 1– 20.
3. Kothandapani, H. P. (2020). Application of machine learning for predicting us bank deposit growth: A univariate and multivariate analysis of temporal dependencies and macroeconomic interrelationships. Journal of Empirical Social Science Studies, 4(1), 1- 20.
4. Kothandapani, H. P. (2019). Drivers and barriers of adopting interactive dashboard reporting in the finance sector: An empirical investigation. Reviews of Contemporary Business Analytics, 2(1), 45–70.
5. Kothandapani, H. P. (2019). Drivers and barriers of adopting interactive dashboard reporting in the finance sector: an empirical investigation. Reviews of Contemporary Business Analytics, 2(1), 45-70.